

برنامه سخنرانی‌های مرکز تحقیقات اخلاق و تاریخ پزشکی در سال ۱۳۸۴

مرکز تحقیقات اخلاق و تاریخ پزشکی در نظر دارد با یاری خداوند متعال سلسله سخنرانی‌های زیر را در سال جاری در محل موزه ملی تاریخ پزشکی به نشانی تهران، خیابان امیرآباد شمالی، خیابان شانزدهم، کوچه مدرسه برگزار نماید. شرکت همه صاحب‌نظران و علاقمندان در این جلسات آزاد است.

ردیف	عنوان	سخنران	پنجشنبه	ساعت
۱	تاریخچه آسیب‌شناسی در ایران	دکتر شمس شریعت تربقان	۸۴/۴/۳۰	۱۱-۱۰
۲	ایدز و اخلاق	دکتر مینو محرز	۸۴/۵/۱۳	۱۱-۱۰
۳	اخلاق در پژوهش‌های ژنتیک	دکتر سیروس زینلی	۸۴/۵/۲۷	۱۱-۱۰
۴	اندیشه‌های علی بن ربیع طبری	دکتر علینقی منزوی	۸۴/۶/۱۰	۱۱-۱۰
۵	تقریر نوارسطویی از مفهوم سعادت	دکتر محسن جوادی	۸۴/۶/۱۷	۱۱-۱۰
۶	ارزش حقوقی کدهای اخلاق حرفه‌ای پزشکی	دکتر نجات‌ا... جورابراهیمیان	۸۴/۶/۲۴	۱۱-۱۰
۷	مهم‌ترین شاخصه‌های تاریخ پزشکی ایران در عهد قاجار	محسن روستایی	۸۴/۶/۳۱	۱۱-۱۰
۸	تحلیل درستی اتانازی از منظر بیمار	دکتر احمدرضا همتی	۸۴/۷/۷	۱۱-۱۰
۹	اخلاق و رعایت حقوق بیماران	دکتر سید حسن امامی رضوی	۸۴/۷/۲۱	۱۱-۱۰
۱۰	رازی و بیماری‌های نهان	دکتر علی فروحی	۸۴/۷/۲۸	۱۱-۱۰
۱۱	مسائل اخلاقی پژوهش در شبیه‌سازی و بازتاب آن در جهان اسلام	دکتر سید حسن اسلامی	۸۴/۸/۱۲	۱۱-۱۰

ردیف	عنوان	سخنران	پنجشنبه	ساعت
۱۲	حقیقت‌گویی در بیماری‌های صعب‌العلاج	دکتر علی کاظمیان	۸۴/۸/۲۶	۱۱-۱۰
۱۳	مسئولیت پزشکان	دکتر علیرضا پارساپور	۸۴/۹/۱۰	۱۱-۱۰
۱۴	نقش امیرکبیر در پیشبرد دانش پزشکی در ایران	دکتر محمد حسین عزیزی	۸۴/۹/۲۴	۱۱-۱۰
۱۵	مسائل اخلاقی پیوند از جسد	دکتر علی جعفریان	۸۴/۱۰/۸	۱۱-۱۰
۱۶	نگاهی به ترجمه‌های بیت‌الحکمه	استاد سید عبدا... انوار	۸۴/۱۰/۱۵	۱۱-۱۰
۱۷	اخلاق در پژوهش روی حیوانات	دکتر علیرضا نائینی	۸۴/۱۱/۶	۱۱-۱۰
۱۸	بررسی آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های اخلاقی در پژوهش‌های علوم پزشکی در ایران	دکتر محمد مهدی گلمکانی	۸۴/۱۱/۱۳	۱۱-۱۰
۱۹	سیر تحول مراکز درمانی در دوره قاجار	راحله وافری	۸۴/۱۱/۲۷	۱۱-۱۰
۲۰	بررسی چند اصطلاح طبی دوره قاجار	دکتر رضا عطاریان	۸۴/۱۲/۱۱	۱۱-۱۰
۲۱	رازی پزشک آزمون‌گرا	دکتر محمد ابراهیم ذاکر	۸۴/۱۲/۱۸	۱۱-۱۰

همایش بین‌المللی ریاضیات معماری اسلامی - ایرانی

۵ تا ۷ شهریور ماه ۱۳۸۶

خانه ریاضیات اصفهان

خانه ریاضیات اصفهان با مشارکت کامل سازمان میراث فرهنگی و گردشگری ایران و با حمایت دانشگاه‌های لیدن، اوترخت و انستیتو فرودنتال هلند، بنیاد دائرة المعارف اسلامی، پژوهشکده تاریخ علم وابسته به دانشگاه تهران، بنیاد ایران‌شناسی، انجمن ریاضی ایران، فرهنگستان هنر جمهوری اسلامی ایران، کمیسیون ملی یونسکو در ایران و کمیسیون ملی آیسکو در ایران، در صدد برگزاری همایش بین‌المللی ریاضیات معماری اسلامی - ایرانی است.

اهداف

- الف - شناسایی ارتباط بین ریاضیات و معماری اسلامی
- ب - شناسایی و معرفی کاربرد ریاضیات در معماری اسلامی - ایرانی
- ج - ایجاد زمینه تشکیل گروه‌های تحقیقاتی مشترک ریاضی و معماری
- د - ایجاد انگیزه در بین دانشجویان ریاضی برای آشنایی با کاربردهای ریاضیات در معماری اسلامی و ایجاد انگیزه در بین دانشجویان معماری برای درک ریاضیات معماری
- ه - معرفی متون علمی و میراث مکتوب در زمینه معماری اسلامی

درخواست همکاری

۱. معرفی متخصصان و محققان ایرانی و خارجی (که حداقل ۲ اثر یا مقاله علمی تحقیقاتی معتبر در زمینه معماری اسلامی - ایرانی دارند) جهت عضویت در کمیته علمی [ارسال یک نسخه از بیوگرافی علمی این افراد جهت انتخاب در کمیته ضروری است. زمان پایانی برای دریافت C.V. ها تمدید شده و تا ۱۳۸۴/۶/۳۱ می‌باشد.]

۲. حمایت علمی و مالی از محققان این رشته جهت ارائه مقاله برای همایش [با اعلام حمایت مالی و تشویق پژوهشگران برای تحقیقات مرتبط، امید می‌رود در ۲ سال آینده امکان دریافت مقالات معتبر بیشتری برای همایش وجود داشته باشد].
۳. معرفی نهادها و مؤسسات ایرانی و خارجی که امکان مشارکت در برگزاری این همایش را داشته باشند. [ذکر آدرس دقیق و ارسال اطلاعاتی در مورد این نهادها ضروری است].
۴. اعلام حمایت از برگزاری همایش با قبول پرداخت هزینه‌های مسافرت و شرکت در همایش کسانی که مقاله آنها جهت ارائه پذیرفته می‌شود.
۵. توزیع آگهی‌ها و اطلاعات مربوط به همایش در سطوح ملی و بین‌المللی.
۶. ارائه پیشنهاد جهت بهتر برگزاری همایش برای رسیدن به اهداف مذکور.
۷. مشارکت در انجام امور اداری و مالی همایش و قبول بخشی از هزینه‌های برگزاری.
۸. مشارکت در نمایشگاه همایش جهت معرفی آثار موجود در زمینه ریاضیات معماری اسلامی.
۹. ارائه پیشنهاد برای برگزاری کارگاه‌های آموزشی و سایر برنامه‌های جانبی همایش که در جهت اهداف مذکور باشد.
۱۰. جلب حمایت تمام ارگان‌ها و نهادهای داخلی و خارجی جهت همکاری علمی و مالی در برگزاری همایش.
۱۱. تشویق متخصصان و محققان جهت انجام تحقیقات مرتبط و ارسال آثار خود برای ارائه در همایش و یا قرار دادن در نمایشگاه.
۱۲. ارسال تمام آثار مرتبط یا کپی آنها جهت ارائه در نمایشگاه همایش.

تشریح منصوری^۱

از منصور بن محمد بن احمد شیرازی

(تألیف در حدود ۷۹۰ق/۱۳۵۰م)

دانشمندان اسلامی در شناخت فن تشریح توجه فراوانی به آثار جالینوس معطوف داشتند. چنان که ابن نفیس در شرح تشریح القانون ابن سینا از کتابهای او به «اجود الکتب الّتی وصلت إلینا فی هذا الفن» یاد می‌کند و می‌گوید که او در بررسی خود عضلاتی را شناخته است که پیش از آن کسی بدان دست نیافته بود.

در علم تشریح ماهیت هر یک از اعضا به صورت اجمال و تفصیل مورد شناسائی قرار می‌گیرد چه آن که برخی از اعضا که از آن تعبیر به «اعضای مفرده» می‌شود در نام و تعریف اشتراک دارند مانند استخوان و غضروف و عصب. ولی برخی دیگر که «اعضای مرگبه» نامیده می‌شوند، کلّ و جزء آنها در نام و تعریف مشترک نیستند همچون دست و پا زیرا جزئی از دست و پا، دست و پا خوانده نمی‌شود. در حالی که به جزئی از استخوان یا گوشت به اشتراک معنوی استخوان و گوشت اطلاق می‌شود. در کتاب‌های تشریح نخست به تشریح استخوان‌ها پرداخته شده است و استخوان‌های سر و فکین و دندان‌ها و ستون فقرات و دنده‌ها و کتف و بازو و مچ و انگشتان و لگن خاصره و ساق و پنجه‌ها مورد بررسی و تبیین قرار می‌گرفت. پس از آن عضلات مورد بحث قرار می‌گرفت و از عضلات سر و گردن و حنجره و حلق و زبان و کتف و بازو و مچ و انگشتان بحث می‌شد. عضلات قلب و شکم و قضیب و بیضه‌ها و مثانه و نشیمنگاه و ران و ساق و پنجه انگشتان پا نیز از موارد بحث در علم تشریح بوده است.

پزشکانی که به تشریح می‌پرداختند تقسیم‌های گوناگونی را برای اعضا و اندام‌ها یاد می‌کردند از جمله اعضائی که رئیس و شریف هستند همچون دماغ (= مغز)، قلب، کبد، بیضتین؛ و اعضائی که خادم و نایب رئیس‌اند همچون عصب و رگ‌ها و روده‌ها و

۱. این کتاب در «مجموعه تاریخ علوم در اسلام» زیر نظر دکتر مهدی محقق در تهران (۱۳۸۳ش/۲۰۰۵م) انتشار یافته است.

گذرگاه‌های منی؛ و برخی هم نه رئیس‌اند و نه نایب رئیس بلکه تحت فرمان نیروهای طبیعی قرار دارند مانند استخوان‌ها و غضروف‌ها و گوشت‌ها و پیه‌ها. برخی از دانشمندان بر حسب وظایفی که هر یک از اعضا عهده‌دار آن هستند و ابزار و آلت فعلی از افعال می‌باشند اعضا را تقسیم می‌کنند و از آن‌ها تعبیر به اعضای آلی و ابزاری می‌نمودند همچون دست‌ها که ابزار گرفتن و برداشتن است و پاها که ابزار نشستن و برخاستن و رفتن است و معده که ابزار گوارش است و چشم که ابزار دیدن و گوش ابزار شنیدن و زبان ابزار سخن گفتن و بر همین قیاس مغز سر و دهان و کام و زبان و حنجره و زبانک و حلقوم هر یک از ابزار و آلت فعلی از افعال هستند. آنان در فصل تشریح از کتاب‌های پزشکی نخست به ذکر استخوان‌ها می‌پردازند و شمار آن‌ها را دویست و چهل و هشت پاره یاد می‌کنند و سپس از اعصاب بحث می‌کنند و آن را به سه قسم تقسیم می‌کنند: اعصاب با حس و بی‌حرکت، دوم با حرکت و بی‌حس و سوم بی‌حرکت و بی‌حس. پس از آن سخن از عضلات به میان می‌آورند و عضله را مرکب از گوشت سرخ و عصب می‌دانند و شمار آن را صد و بیست و نه یاد می‌کنند. پس از آن رگ‌های جهنده و ناجهنده و شریان‌ها را بیان می‌دارند و بعد به شرح هیأت چشم و گوش و زبان و حلق و سینه و ریه و قلب و مری و معده و کبد و روده‌ها و طحال و کلیه می‌پردازند. در مردان سخن از بیضتین و شرم پیشین و در زنان از زهدان و پستان سخن به میان می‌آورند.^۱

پزشکان اسلامی همچون ابن‌سینا و سید اسماعیل جرجانی هر یک فصلی از کتاب خود را اختصاص به تشریح داده و اعضا و اندام‌های آدمی را مورد بررسی قرار داده‌اند؛ اما این پزشک شیرازی معاصر با حافظ، کتاب خود *تشریح‌الابدان* را اختصاص به تشریح داده و بر سیاق دانشمندان پیشین به ذکر اعضا و جایگاه آن‌ها در بدن انسان و وظایف و منافع آن‌ها پرداخته است.

کتاب *تشریح‌الابدان* منصور بن محمد شیرازی، درسنامه‌ای برجسته در کالبدشناسی به زبان فارسی است و احتمالاً از آغاز تألیف به سرعت توانسته میان دانشجویان و پزشکان دوران خود و پس از آن رواج یابد. از این کتاب در ایران، ترکیه -

۱. نقل از مقدمه دکتر مهدی محقق بر این کتاب

که احتمالاً اقدم نسخ کتاب در آنجاست - ، پاکستان، آسیای میانه، کتابخانه ملی پاریس و کتابخانه ایندیا آفیس لندن، نسخه‌های متعددی بر جای مانده است؛ تنها در ایران دست کم سی نسخه خطی از آن وجود دارد که به نام‌های *التشریح بالتصویر* و *تشریح منصور* شناخته شده و بیشتر به این دو نام شهره است. البته گاه با نام‌های دیگری چون: *شرح البدن*، *تشریح بدن انسان*، *رسالة فی علم التشریح* و *تشریح الابدان* نیز در فهرس آمده و حتی در کتابخانه مجلس نسخه‌ای از این کتاب به نام *کفایه منصور* یاد شده است.

این کتاب تنها در کشور هندوستان، در طی سی سال (از ۱۲۶۴ق/۱۸۴۸م تا ۱۳۱۳ق/۱۸۹۵م)، هفت بار چاپ سنگی داشته است.

مصحح کتاب، دکتر سید حسین رضوی برقی، از میان نسخه‌های خطی موجود در ایران، چند نسخه کهن‌تر به شرح زیر را گزینش و به تصحیح آن اقدام کرده است: نسخه اساس: این نسخه (به شماره ۵۲۶۶)، از کتابخانه مجلس شورای اسلامی است که در سده ۱۰ ق/۱۶ م کتابت شده و دارای ۴۲ برگ‌شمار است و از نظر قدمت، نسخه کهن شماره یک یا دو ایران محسوب می‌شود.

۱. نسخه مجلس: این نسخه نیز (به شماره ۶۳۷۹) از مجلس شورای اسلامی و دارای تاریخ ۱۰۶۸ ق است که در پانویس به اختصار «مجلس» نامیده شده است و ۱۹ برگ شمار رحلی دارد.

۲. نسخه آستان: این نسخه (به شماره ۸۷۴۲) از آن کتابخانه آستان قدس رضوی است و به اختصار در پانویس «نسخه آستان» نامیده شده است. نسخه بی‌تاریخ و دارای ۲۷ برگ‌شمار با قطع رقی امروزه است.

۳. نسخه طباطبایی: از کتابخانه مجلس شورای اسلامی (به شماره ۱۰۹۵) و مورخ ۱۰۱۸ ق که به اختصار «طباطبایی» نامیده شده است. این نسخه ۶۵ برگ‌شمار دارد.

۴. نسخه سنا: این نسخه که ۴۱ برگ‌شمار دارد، بی‌تصویر و نسبتاً ناخوانا است. به گفته مصحح «نسخه اساس پایه تصحیح قرار گرفته و دیگر نسخه‌ها واژه به واژه با آن مقابله شده و سرانجام برآیند آن، که گاه با ادغام شباهت‌ها و گاه به شکل جداگانه

آورده شده، در پانویس ضبط گردیده است.»

این کتاب با عنوان تشریح بدن انسان در جزو «مجموعه تاریخ علوم در اسلام» زیر نظر دکتر مهدی محقق و با پیشگفتار ایشان و همکاری دانشگاه تهران، مرکز بین‌المللی گفتگوی تمدن‌ها و دانشگاه مک‌گیل کانادا در سال ۱۳۸۳ در تهران منتشر شده است.